

УДК 631.158:631.3

СУЧАСНИЙ РИНОК ЗЕРНОЗБИРАЛЬНИХ КОМБАЙНІВ УКРАЇНИ

БАРИШОВЕЦЬ О.Г.

*Студент 5 курсу факультету механізації сільського господарства,
спеціальність «Механізація сільського господарства»*

Науковий керівник МАХМУДОВ І.І., к.т.н., доцент

*ВП Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут»*

У статті розглядаються основні тенденції щодо збільшення попиту на високо продуктивні зернозбиральні машини, особливо це стосується рівнинних областей де можна використовувати широкозахватні жнивarki, зростання інтересу до систем картування врожаю та GPS навігації, які дозволяють повністю контролювати роботу машини і комбайнера, зношеність парку зернозбиральних комбайнів.

Ключові слова : парк машин, зернозбиральний комбайн, пальне, попит, виробництво, господарства, ринок.

Основні тенденції

У сегменті зернозбиральних машин чітко відстежується тенденція до збільшення попиту на високо продуктивні машини, особливо це стосується рівнинних областей де можна використовувати широкозахватні жнивarki. Попит на комбайни з роторною системою обмолоту, навпаки, трохи відстає від ринку, оскільки кукурудза і соя, так і не стали домінуючими культурами у вітчизняному сільському господарстві. До того ж витрати пального у цих машин на третину перевищують комбайни з класичним клавiшним обмолотом.

Найбільш помітною зміною в попиті сільгоспвиробників на зернозбиральні комбайни є різке зростання інтересу до систем картування врожаю та GPS навігації, які дозволяють повністю контролювати роботу машини і комбайнера. Їх навіть не лякає те, що вартість цього додаткового устаткування часто перевищує показник 10 000 ЄВРО. За даними Держкомстату України (станом на 01.01.2010) налічується понад 41 тис. зернозбиральних машин, з яких близько 32 тис. справні і 26 тис. шт. експлуатуються понад 10 років. Тобто зношеність парку зернозбиральних комбайнів складає понад 81%.

Традиційно найбільшим постачальником зернозбиральної техніки в Україну виступав російський завод Ростсільмаш (далі РСМ). Ще сьогодні в Україні існує понад 30 000 зернозбиральних машин цього виробника. Але російські комбайнобудівників поступово втрачають свої позиції, оскільки їх

обладнання все менше відповідає вимогам українських аграріїв. З огляду на останні тенденції аграрного ринку, сільгоспвиробники вимагають економічних, високопродуктивних і надійних машин, ніж вищевказаний виробник не відрізняється.

Занепад виробництва українських комбайнів викликаний такими ж причинами. Таким чином, незважаючи на незначне зростання продажів у кількісному вираженні зернозбиральної техніки в Україні, в порівнянні з іншими сегментами ринку, відбувається активне перерозподіл на користь виробників далекого зарубіжжя. За рахунок високої вартості європейської та американської техніки, середня вартість одиниці реалізованої техніки в 2008 р. виріс на 22% до 802 тис.грн. в порівнянні з 2004 р.

**Объёмы продаж
зернозбиральних комбайнів в Україні**

	2004г.	2005г.	2006г.	2007г.	2009г.
штук	1209	1480	1372	1410	1590
млн.грн.	798	950	959	1132	1350

Основні постачальники

Основними постачальниками зернозбиральних комбайнів в Україну виступають CLAAS (Німеччина), РСМ (Росія), Case / New Holland (далі CNH) (США) і JOHN DEER (США). Сімейна фірма CLAAS виступає найбільшим постачальником зернозбиральних комбайнів на європейський ринок, займаючи більше його третини. Ця компанія виробляє широкий асортимент зернозбиральних комбайнів, від малих фермерських до надпотужних машин для великих корпоративних господарств. Широкий асортимент, економічність і великий потік вживаної техніки зробили комбайни CLAAS найбільш популярними серед західних виробників. До того ж ця техніка вже більше 5 років збирається в Україні та реалізується за допомогою державних лізингових програм, яка робить її ще більш доступною для українського сільгоспвиробника. Сьогодні CLAAS є ринковим лідером у цьому сегменті ринку займаючи майже його третину. Враховуючи постійне зростання цін на енергоносії і високу надійність машин цього виробника, можна очікувати подальше зростання ринкової частки CLAAS в цьому сегменті ринку.

Також стрімко зростають продажі найбільших світових виробників, американських корпорацій JOHN DEER і CNH. У 2008 році CNH зумів потіснити з ринку свого основного конкурента JOHN DEER, а також впритул наблизитися до рівня продажів РСМ. Основною причиною найбільш стрімкого зростання продажів цього виробника є висновок на український ринок європейського бренду New Holland. У той час як під брендом CASE пропонуються в Україні лише роторні комбайни, то New Holland реалізує машини, як роторні, так і клавішні. До того ж CASE фактично реалізує на

**Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції
«Наукові дослідження молоді у вирішенні актуальних проблем аграрного
сектора України»**

вітчизняному ринку лише дві моделі машин (2388 і 8010), то New Holland пропонує більше десятка моделей потужністю від 180 до 500 к.с.

Таким чином, за рахунок розширення асортименту і значно більш низьких цін ніж в основних конкурентів CNH йде впевненими кроками до лідерства в сегменті зернозбиральних машин

JOHN DEER - традиційно виступає одним з найбільших постачальників зернозбиральних комбайнів в Україні. Тимчасова втрата позицій цього виробника на українському ринку пояснюється стратегічною помилкою керівництва корпорації про перенесення частини виробництва комбайнів в ЄС. Цей факт привів до того, що більшість комбайнів, які продаються в Україні прив'язані до курсу ЄВРО з витікаючими з цього наслідками. Ціни на комбайни JOHN DEER є найвищими на ринку, що значно стримує збут. Що стосується машин американського виробництва, то всі вони роторного типу, і як зазначалося вище не користуються високим попитом.

Найбільшою перевагою американської техніки є її низька вартість у порівнянні з європейськими аналогами, за рахунок курсової різниці між американським долларом і євро. У той же час основним недоліком техніки даних виробників є те, що вона розрахована на обмолот сої та кукурудзи, тоді як в Україні ці культури займають не значну частину в загальному обсязі виробництва. Продажі комбайнів Massey Ferguson теж стрімко зростають, що стало наслідком значних зусиль прикладених ексклюзивним дистриб'ютором цього бренду в Україні - компанією АМАКО. Massey Ferguson пропонує в Україні широкий асортимент комбайнів різних потужностей і систем обмолоту, але лояльність сільгоспвиробників до цього бренду середовищ залишається низькою. Комбайни Fendt виробляються тим же виробником, що і Massey Ferguson та конструктивно практично не відрізняються від останнього.

Структура продаж зернозбиральних комбайнів в Україні (2009 р.)

Производитель	млн. грн.
CLAAS + Днепр	355
Ростсельмаш	248
John Deer	140
CASE	127
New Holland	110
Massey Ferguson	78
Енисей	19
Fendt	15
Другие	40
ВСЕГО	1132

Російський виробник комбайнів «Єнісей» час від часу поставляє в Україну помітні партії машин, але їх реалізація не відрізняється стабільністю. Оскільки ці машини мало відомі українським сільгоспвиробникам і не

відрізняються високою надійністю і якістю. Стрічка Ростсельмаш складається з поставок імпортних машин і машин вироблених на СП «Дон-Поле».

Комбайни «Дніпро» (КЗС-11) проводяться на Павлоградському механічному заводі в кооперації з німецькою компанією CLAAS. Ці машини є повними аналогами машин класу МЕГА німецького виробника з використанням певних комплектуючих вітчизняного виробництва, тому ці машини додаються до продажів оригінальних машин.

Імпорт зернозбиральних комбайнів в Україну, шт. *

Продуктор	2005	2006	2009	2009 до 2006 %
CLAAS	174	227	351	+55
Ростсельмаш	694	492	339	-31
John Deer	134	175	176	+1
CASE	74	102	140	+37
New Holland	24	69	122	+77
Massey Ferguson	58	88	84	-5
Енисей	81	4	35	+775
Fendt	8	19	20	+5
Laverda	3	12	10	-17
Forshritt	28	12	11	-8
Другие	33	23	32	+39
ВСЬОГО	1311	1223	1320	+8

* - в т.ч. бывшие в употреблении

**Імпорт
зернозбиральних комбайнів у 2009р., шт.**

Продуктор	Новые	Б/У	ВСЕГО
CLAAS	292	59	351
Ростсельмаш	330	9	339
John Deer	123	53	176
CASE	120	20	140
New Holland	111	11	122
Massey Ferguson	73	11	84
ЕНИСЕЙ	35	0	35
Fendt	10	10	20
Laverda	4	6	10
Другие	12	31	43
ВСЬОГО	1110	210	1320

Виробництво в Україні

Україна ніколи не мала власного виробництва зернозбиральних комбайнів, за винятком виробництва кукурудозбиральних, які вироблялися на Херсонському комбайновому заводі. Також за роки незалежності було близько десятка спроб налагодити виробництво, як вітчизняних так і імпортних зернозбиральних комбайнів, на базі українських підприємств. Але жоден з них не

став масовим. Херсонський машинобудівний завод за весь період з початку серійного виробництва зернокомбайнів КЗС -9 "Славутич" за державними програмами було реалізовано: на умовах лізингу - 343 комбайни, що становить 29 відсотків від загальної кількості реалізованих; на умовах 30-ти відсоткової компенсації їх вартості - 416 одиниць, (35 відсотків); на умовах пільгового кредитування - 191 комбайн (16 відсотків).

Тобто, сільгосптоваровиробниками придбано - 950 комбайнів, або 80 відсотків від реалізованих, не вдається переконати переважну більшість сільгосптоваровиробників у надійності та якості комбайнів «Славутич», і вони віддають перевагу комбайнам «Дон», виробництво яких в Україні. Комбайни «Гомсільмаш» в Україні не виготовляються, розпочато виробництво вітчизняних аналогів цих комбайнів на ТОВ «Білоцерків МАЗ», які користуються попитом у сільгосптоваровиробників.

Сьогодні вже припинили своє існування підприємства із виготовлення тракторо-комбайнових двигунів і плугів, ледве жевріють Тернопільській і Дніпропетровській комбайнові заводи, гіганти тракторного виробництва ВАТ «Харківський тракторний завод і тракторне виробництво ВО «Південний машинобудівний завод», на ВО «Завод ім. Малишева» повністю припинено виробництво зернозбиральних комбайнів, в стадії банкрутства тривалий час ВАТ «Львівсільмаш», в занепаді виробництво зрошувальної і дощувальної техніки. Так і не вийшло на проектні потужності з виготовлення зернозбиральних комбайнів ТОВ «Херсонський машинобудівний завод».

Застарілі енергозатратні техніка і технології сільгоспвиробництва, в наслідок відсутності на внутрішньому ринку вітчизняних конкурентоспроможних з іноземними фірмами машин і обладнання, не дозволяють використовувати потенціал українських ґрунтів, отримувати продукцію в рослинництві та тваринництві на світовому рівні, потребують значних трудових ресурсів, собівартість продукції не покривається ринковими цінами

Якість продукції вітчизняного сільськогосподарського машинобудування не відповідає вимогам сьогодення, до того ж цілий ряд машин і обладнання, необхідних для впровадження сучасних енергоощадних аграрних технологій, взагалі нею не виготовляється.

Аграрії вимушені закупляти таку техніку за кордоном. Проте закупити нову іноземну техніку можуть лише великі заможні господарства, а деякі скуповують техніку, бувшу у використанні.

Сьогодні існують в Україні виробництво комбайнів РСМ на базі Павлоградського мехзавод, на тому ж підприємстві виробляється аналог комбайнів CLAAS - КЗС-11 «Дніпро». Також Херсонський механічний завод (до липня 2007 «Херсонський комбайновий завод») виготовив пробну партію

комбайнів РСМ, частка комбайнів вироблених в Україні становить менше ніж 10% реалізації.

Проведені за останні роки інститутом УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого, випробування вітчизняної техніки встановлено, що лише 41 % виробленої номенклатури машин знаходиться на рівні сучасних вимог аграрних технологій, в тому числі відповідають сучасним вимогам за показниками надійності та довговічності лише 31%, енергетичній ефективності – 29%, мають організований сервіс -21%.

Тільки за підсумками проведеної в 2008 року експертизи 218 технічних умов, за якими виготовляється техніка, встановлено, що у 43% з них приведені застарілі стандарти, у 21% занижені показники якості, у 18% показники надійності не відповідають сучасним вимогам.

Залишається низький наробіток на відмову (не більше 56-85 год.), коли в іноземній техніці цей показник більше 120 год.

Разом з тим, підприємствами вітчизняного сільськогосподарського машинобудування повільно впроваджуються спільні проекти щодо залучення інвестицій у галузь, не використовується передовий досвід постановки на виробництво нової техніки, занепадає виробництво тракторів на ВО “ПМЗ”, зникло виробництво зернозбиральних комбайнів “Дніпро” на Павлоградському механічному заводі, комбайнів “Обрій” на заводі ім. Малишева, “Лан” на ВАТ “Завод Автоштамп” м. Олександрія, ВАТ “Тернопільський комбайновий завод”, ВАТ “Дніпропетровський КЗ”.

До цього часу не освоєне виробництво енергонасичених зерно-, кормо- та бурякозбиральних комбайнів з потужністю від 240 до 550 к.с., широкозахватних комбінованих агрегатів, дизельних двигунів для тракторів і комбайнів, та іншої техніки, яку селяни на жаль вимушені придбавати в іноземних фірмах.

Таким чином, перспектив розвитку українського комбайнобудування тумані.

**Виробництво
зернозбиральних комбайнів в Україні, шт.**

Назва	Марка	2004	2005	2006	2009	2009 до 2006, %
Павлоградський мех. завод	Днепр	140	63	41	39	-5
	Дон+Нива	140	116	62	61	-1
Херсонські комбайни	Славутич	129	200	60	88	+47
Завод ім. Малышева	Горизонт	11	4	0	0	-
Лозовський комбайновий з-д	Енисей	47	12	0	0	-
ВСЬОГО		467	395	163	188	+15

Ціни на зернозбиральні комбайни

Більшість виробників мають різні підходи до формування ціни на комбайни і її зміни з року в рік. Європейські виробники, за рахунок зростання курсу ЄВРО намагаються максимально зменшити вплив цього фактору на конкурентоздатність їхньої продукції. Тому вони збільшують відпускні ціни на техніку незначними темпами на 2-4% на рік. До того ж більшість з них вводить акційні або спеціальні ціни на період зменшення сезонного попиту на машини. Наприклад, фірма CLAAS кожен рік впроваджує додаткові зимові знижки на техніку (10%), для того, щоб стимулювати збільшення реалізації в осінньо-зимовий період, коли попит на машини найнижчий за весь сезон.

Американські виробники, навпаки, користуючись перевагою курсовим почали активніше піднімати відпускні ціни і за останні роки щорічне зростання цін становить 5-10%.

Система формування цін російськими комбайнобудівників не залежить від курсових коливань. Вона більше є заручницею ринкової кон'юнктури ринку. Коли реалізація комбайнів ДОН (провідна модель РСМ) була високою і кожен рік зростала, то завод-виробник міг збільшити ціну реалізації комбайнів в Україну майже на 20%. Після того, як реалізація техніки різко впала, то ціни на 2008 рік практично не змінилися.

Нижче наведені ціни офіційних дистриб'юторів сільгосптехніки на найпопулярніші моделі в найпростішій комплектації (розмитнені машини на складі продавця). Також ціна реалізації значною мірою залежить від збутової політики дистриб'ютора і величини контракту. Відомі випадки, коли українські продавці техніки знижують прайсову ціну на 20% під час реалізації великих партій. І навпаки, машини за рахунок доукомплектування різним устаткуванням і пристроями можуть коштувати на 10-15% дорожче цін зазначених нижче. Слід зазначити, що в нижче наведеній таблиці зазначені середні ціни реалізації за умови продажу однієї машини.

**Средние цены реализации
зернозбиральних комбайнів (DDP Україна)***

Производитель	Модель	2005	2006	2007	2009
EURO/шт.					
CLAAS	MEDION 310	121 000	125 000	127 000	132 000
CLAAS	MEGA 360	180 000	185 000	192 000	201 000
CLAAS	LEXION 560	230 000	234 000	240 000	250 000
JOHN DEER	9640 WTS	206 000	210 000	218 000	220 000
JOHN DEER	9880i STS	271 000	280 000	288 000	302 000
NEW HOLLAND	TC 56	96 000	98 000	104 000	110 000
NEW HOLLAND	CX 8080	-	216 000	222 000	230 000
USD/шт.					

CASE	AF 2388	197 000	199 000	206 000	220 000
JOHN DEER	9560i STS	228 000	236 000	241 000	-
JOHN DEER	9660i STS	275 000	279 000	282 000	-
Rostselmash	DON 1500	93 000	110 000	115 000	118 000

- Ціни вказані на комбайни в базовій комплектації

Придбання з\зб. комбайнів у 2010 р. *

Регіон	Зерно/зб комб.		Жнивarki	
	Кількість	Сума, тис.грн.	Кількість	Сума, тис.грн.
АР Крим	31	20192	10	530
Вінницька	82	69980	5	379,7
Волинська	4	3006	1	122
Дніпропетровська	72	32922	1	244
Донецька	19	16445	5	175
Житомирська	29	24895	0	0
Закарпатська	2	1034,6	0	0
Запорізька	56	59950	13	1385
Ів.Франківська	5	3950	0	0
Київська	22	34772	19	3441
Кіровоградська	61	64015	10	2489
Луганська	41	33426	10	369
Львівська	14	3138,6	1	120
Миколаївська	59	51845	8	503
Одеська	90	93325	34	1400
Полтавська	70	66674	32	3797
Рівненська	18	32670	1	113
Сумська	40	38301	5	275,4
Тернопільська	24	29385	6	670,6
Харківська	61	69297	15	2972
Херсонська	66	47265	4	828
Хмельницька	44	35141	6	425,6
Черкаська	46	62234	14	986
Чернівецька	4	1572	0	0
Чернігівська	22	18372	11	353
В С Ъ О Г О :	982	913806	211	21577

У т. ч.

	Зернозбиральні комбайни	
	Кількість	Сума, тис. грн
Вітчизняні (всього)	265	176785
Вітчизн за кредит	76	61578,6
Вітчизн за підтримкою фермерів	17,0	3964,6

**Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції
«Наукові дослідження молоді у вирішенні актуальних проблем аграрного
сектора України»**

Разом іноземна	717	737021,8
Іноземна за власні кошти	361	486079,2
Іноземна нова по кредиту	55	103487,0
Іноземна БУ за власні кошти всього	289	137080,4
Іноземна БУ за кредитом	12	10376,2
Іноземна БУ за власні кошти фермерів	72	30157,0

* за даними Департаменту інженерно-технічного забезпечення Міністерства аграрної політики України